

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTUL:
Pentru particulari pe an 1000 lei.

INFRĂȚIREA POPOARELOR PRIN BISERICĂ

Cine a urmărit vreodată activitatea misionară a Bisericii creștine, luată în totalitatea ei, a putut observa că, între preocupările sale principale, un loc de seamă l-a ocupat întotdeauna, strădania de a apropia pe om de semenul său și de a crea acea unitate în Duh, care să aducă cu sine și o apropiere și o colaborare cât mai strânsă între toate popoarele lumii. N'au lipsit, în trecutul apropiat al acestei Biserici, nici chiar anumite organizații interconfesionale care, trecând peste toate barierele ce le despărțiau, și-au propus, dintru început, de a lupta pe toate căile posibile pentru o legătură cât mai strânsă între om și om, între neam și neam, și pentru realizarea unei înfrățiri cât mai perfecte între toate popoarele lumii, prin mijlocirea aceleiași credințe în dumnezeirea lui Iisus Hristos. S'au ținut chiar și mai multe întruniri, în cadrul cărora reprezentanții autorizați a mai tuturor confesiunilor creștine, nu numai că au arătat necesitatea unei atari lucrări misionare a Bisericii lui Hristos, ci au și indicat drumul cel mai sigur care să ducă la o apropiere și la o înfrățire cât mai grabnică între toți.

Vremurile de îngrozitoare îngâmfare babiloniană, care au precedat acest război, la care încă mai asistăm, n'au dat însă răgazul suficient și nici n'au creat mediul ambiant necesar pentru înfrățirea, măcar în parte, a dezideratelor exprimate în decursul unor atari întruniri interconfesionale. Ba chiar ele au și făcut ca glasul lor, adânc creștin, să și amuțiască pe un timp destul de lung. Criza spirituală a omenirii de astăzi și grija față de viitorul zilelor de mâine, precum și răspunderea față de chemarea pe care o are de îndeplinit Biserica creștină în urzirea acestui viitor, ne silesc însă să reluăm, cât mai grabnic, această activitate misionară intreruptă și s'o ducem la bun sfârșit. O cere aceasta duhul învrăjbit al vremilor de acum, o cere miile

de vieți omenesti, sacrificate pe altarul urii dintre om și om, o cere o cultură și o civilizație îngrozită de spectrul sumbru al distrugerii lor totale, și mai ales o cere aceasta duhul Bisericii lui Hristos, duh al cărui menire este prin excelență, de a cuprinde în sânul său pe toți, de a apropia pe om de semenul său și de al asigura, prin iubirea față de el, propria lui mântuire.

Mântuitorul Hristos, schițându-și în convorbirea cu Nicodem chemarea Sa, spunea atât de concludent acestui făriseu: „Așa a iubit Dumnezeu lumea încât și pe Fiul Său, cel unul născut, l-a dat, ca oricine crede în El să nu piară ci să aibă viața de veci” (In 3, 16). Când trimite apoi pe Apostoli la binevestirea Evangheliei Sale, le spune tot atât de apriat: „Mergând învățați toate neamurile”... sau după cum ne relatează un alt Evanghelist: „Mergeți în toate lumea și binevestiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi” (Mc. 16, 15-16).

Urmând acestui dumnezelesc îndemn dat de Învățătorul lor, sfinții Apostoli și-au și îndreptat de fapt activitatea lor de convertire către toate popoarele lumii de atunci. În urma activității lor casa ospățului mântuitor se umple, rând pe rând, de oaspeți din ce în ce mai deosebiți, iar la nunta Fiului lui Dumnezeu aleargă toate neamurile pământului. Fără să privească la fața omului și fără să facăosebire între Iudeu și Elîn — după cum se exprimă sf. Apostol Pavel, — Biserica creștină a primit atunci în sânul său pe toți aceia cari au ascultat chemarea ei. Pus în fața acestei revărsări de iubire cerească, sf. Apostol Petru exclama cu atâta convingere în fața păgânului Cornelle: „Cu adevărat pricep că Dumnezeu nu este părtinitor, ci în tot neamul cel ce se teme de El și face dreptate, este primit la El (Fapte 10, 34). Iar sf. Apostol Pavel, încântat și el de înfrățirea spirituală realizată în acest chip, în sânul Bise-

ricii creștine, scria celor cari voiau să spargă această unitate: „Nu mai este Iudeu, nici Elin, nu mai este nici rob, nici slobod, nu mai este parte bărbătească și femeiască pentru că voi toți una sunteți în Hristos” (Gal. 3, 28).

În adevăr, Biserica noastră creștină, pășind pe urmele trasate de Intemeietorul ei, este și trebuie să fie ocrotitoarea tuturor. Din tezaurul învățăturilor sale mântuitoare se pot împărtași toți. La izvorul mângăierilor sale pot alerga toți năpăstuiții vieții. În baia reînnoitoare a harurilor sale se pot scălda toți oamenii pământului. Ea nu este sprijinitoarea unui anumite clase sociale și nici nu admite în doctrina sa beneficii numai pe seama unora și în detrimentul altora. În organismul său și indivizii singuratici și neamurile, sunt mădulele aceluiaș trup al cărui cap nevăzut este însuș Hristos. Din acest motiv, numai aci, în tinda Bisericii, se poate înfăptui, de fapt, frățietatea deplină între om și om, între neam și neam, și între acestea toate și Dumnezeu nevăzut. Aci se creiază acea unitate în Duh și adevăr, atât de necesară lumii sbuciumate de azi. Nu observăm doar că oridecâteori pășim pragul sfiatelor noastre Biserici, fără să privim la cel ce este alături de noi, ne confundăm cu toții în intonarea aceleași preamăririi, pe care făptura ține să o aducă Creatorului ei?! Sau, nu experimentăm apoi de atâtea ori, în propria noastră viață, marile binefaceri, pe cari această unitate în Duh a Bisericii creștine, le realizează în raporturile noastre zilnice, bineînțeles atunci când ne și călăuzim pașii după principiile sale mântuitoare?! Da, aci în sânul Bisericii lui Hristos, unde toți credem în dumnezeirea Fiului lui Dumnezeu, unde toți ne călăuzim viața după aceeași învățătură creștină și unde toți ne împărtașim de acelaș har mântuitor, aci omul poate deveni mai om, iar sufletul se dispune mai ușor la o apropiere, fără rezerve, față de cel al semenului său. Aci se realizează în adevăr frățietatea deplină între om și semenul său.

Iată de ce credem că în viitoarea așezare a lumii noi, pe care fiecare din noi o așteptăm, Biserica creștină este chemată să-și dea aportul său preponderant. Prin spiritul învățăturilor sale și sub dogoarea universală a harului său, ea este chemată să creieze mediul ambiant necesar pentru realizarea împăcării și a înfrățirii depline între toate neamurile pământului. Rămâne ca toți conducătorii acestei Biserici, trecând peste toate deosebirile ce ne despart, să găsiască modalitatea de lucru și să indice cât mai neîntârziat calea ce trebuie să o urmăm pentru îndeplinirea ei.

Pr. D. Tudor

Istoricul Nicolae Tincu-Velea

Un istoric din trecutul nostru bisericesc, pe care l-am uitat repede, e Nicolae Tincu-Velea. Poate și de aceea, fiindcă istoria sa bisericească a fost scrisă cu litere cirilice și nici până azi, nu s'a publicat transcrierea cu litere latine, ceea ce ar fi fost un mare bine pentru generația tinerilor.

S'a născut în 1814 în Ticvaniul-Mare, județul Caraș. După terminarea studiilor teologice, a fost sfințit diacon, mai târziu protodiacon, în 1845 preot în Secaș, apoi profesor de teologie la Vârșăț, iar după despărțirea ierharhică tot acolo ajunge protopresbiter, unde a și murit la 16 Oct. 1867.

A colaborat la diferite ziare și la „Foia pentru minte și literatură”; cele mai multe articole le-a scris în materie de politică națională.

Cea mai valoroasă operă a sa este „Istoria bisericească politico-națională”, tipărită la Sibiu în 1865. Din prefața lucrării sale, noi desprindem concepția istorică a lui Nicolae Tincu-Velea: „Noi sperăm, că această istorioară, ori mai drept tragedie bisericească, care e o icoană vie a suferințelor noastre, și ale cărei pagini sunt înmolate de lacrimi, va folosi cititorilor noștri, atât Români cât și străini.

Românii desmortiți se vor căi de năpăsa rea care au arătat în cursul veacurilor, se vor sătura de lungile suferințe, și binecuvântând mâna care a șters apăsarea lor, binecuvântând pe conducătorii și luminătorii săi se vor deștepta spre conlucrarea la un venitoriu mai ferice” (vii tor mai fericit) (pag. XX).

După introducerea sentimentală, plină de duioșie față de trecutul bisericesc al Românilor, urmează dezvoltarea evenimentelor istorice, în mod cronologic, începând cu creștinismul la Români, prelungindu-se firul povestirilor, până la ivirea timpurilor mai noi.

Din documentarea făcută în istoria lui N. Tincu-Velea, deducem, că a cunoscut mai multe limbi streine: franceza, maghiara, germana, latina, greaca, și sârba. Ceea ce este caracteristic în această istorie, e mai ales faptul, că tradiția joacă un rol important în expunerea faptelor istorice. Și această tradiție orală mai ales s'a păstrat admirabil și ea poate fi utilizată în multe capitole, privitor la trecutul bisericesc al Românilor.

La sfârșitul cărții N. Tincu-Velea ne spune: „Încheiăm această istorioară în care arătam fazele vieții bisericești românești dela început, până în prezent, cum a fost în veacurile din-tâi...” (pag. 323).

Din întreaga istorie a lui Nicolae Tincu-Velea, se desprinde concepția tragediei bisericesti a Românilor, cari au suferit mult, pentru păstrarea credinței strămoșești dela diferitele dominațiuni streine.

Istoricul nostru a trăit vremurile pline de vijelie, a luat parte la marile frământări ale neamului și în tonul cronicarilor din Principate a căutat să le eternizeze.

Credem, că orice iubitor de trecut bisericesc și românesc, poate învăța ceva din istoria lui N. Tincu-Velea.

Prof. C. Rudneanu

Intrarea la cer

Impărăția cerului se aseamănă cu o nuntă făcută de un împărat fiului său. Nuntă cu mese încărcate de bunătați, dar fără ospătători, sau cu oaspeți de ocazie, aduși cu sila, cu arcanul.

Curioasă comparație și totuși verosimilă. Nu numai în parabole și'n povești se întâmplă așa ci și în realitate. Câți dintre noi nu cunoaștem oștețe, mese date cam în felul acesta. Invitații, de teamă ca să nu cheltuiască mai mult cu hainele și cu darurile, ca să nu fie obligați să'nvite și ei până cândva, mai bine se lipsesc de participare. Găsesc motive aproape acceptabile. Și de multe ori, organizatorul, ca să nu rămână cu bucatele neconsumate, înregistrează refuzul celor aleși, îl pune bine de-o parte și face în pripă alt rând de invitări printre cei dela cari nu era nimic de așteptat, printre rudeniile și prietenii de mâna a doua, cari vin fără multe fasoane, fără multe pregătiri și cu cari, adesea se animează și reușește ospățul mai bine decât ar fi reușit poate cu primii aleși. Natural că cu toată reușita, cel ce-a făcut ospățul se va gândi cu răzbunare la cei ce l-au refuzat și pe de altă parte, cu dispreț la invitații cari nu s'au jenat să mănânce și să se simtă bine în fi-nută ca aceea.

Sunt două asemănări de acestea în Sfânta Scriptură, din care reiese că mai multă silință și dorire e din partea cerului decât din partea păcătosului de a-l sălașlui pe păcătos acolo.

Una dintre aceste asemănări are un sfârșit înduloșetor, aproape contrariant. Printre mesenii aduși cu nemiluita, a fost găsit și unul cu haine de toate zilele. A fost dat afară.

Bine a făcut stăpânul nunții că a procedat așa. Nunta e prilej rar, are ceva sacru și trebuie cinstită. La cer n'ai acces decât sub forma aceasta: a curățeniei, schimbării, de sărbătoare.

Atât numai, că sfârșitul acesta de înaltă strictețea a parabolei, a dat motiv multor fățarnici să nu cerceteze slujbele sfinte și bisericile. O mare parte din

sărăcime, dintre cei de jos, nu vin la biserică sub motiv că n'au haine noi, potrivite.

Numai la cer nu poți intra în haine sufletești întinate; în biserică însă, poți intra așa cum ești; și păcătos de-o dată, în haine de rând.

Un rege avea bunul obicei să-și invite într-o anumită zi la palat pe toți cerșetorii capitalei. Pe-o parte a mesei îi rânduia pe săracii în strale petecite, iar pe cealaltă pe nobilii și curtenii în vesminte de sărbătoare. La un astfel de prilej, toamai în ultima clipă, un curtean își ruina hainele în așa măsură, încât numai era chip să le îmbrace și nici timp n'avea să mai facă altele. Totuși, ca să nu piardă privilegiul de-a șede la masa regelui și de a-i vedea fața, a îmbrăcat vesmântul care deasemenea era admis: cel de cerșetor și s-a așezat de cealaltă parte a mesei, printre cei umili.

Cel ce nu poate veni la biserică sfânt, să vină și păcătos.

Să vină toți păcătoșii și peteciții, căci sunt foarte mulți sorți să între toți în împărăția cerului.

Pr. Gh. Perva

Despre ce să predicăm?

Duminecă în 25 Martie 1945 să vorbim despre: TELEOLOGIE.

Ca să ne înviorăm, să lămurim și reconfortăm în conștiință credința în Dumnezeu, prin studiu științific și prin contemplație filosofică, e necesar să facem o excursie; să plecăm și să ne plimbăm cu gândul prin adâncurile lumii siderale, prin tainele corpurilor minerale și ale vieții vegetale, animale și omenești, pentru a vedea câteva din nenumăratele lucruri, ființe și lucrări minunate; lucruri, ființe și lucrări care ne fac să deschidem ochii și să privim mai atenți la tot ceea ce ne încunjură. Să vedem apoi ce concluzii religioase și învățăminte morale putem trage dintr-o astfel de excursie.

Mai întâi, să ne avântăm cu spiritul undeva într'un punct din spațiul infinit, în mijlocul universului înstelat, de unde să privim și să contemplăm „panorama mărețiilor cerești“. Să privim creațiunea, să cercetăm mecanica lumilor cerești, să urmărim calea stelelor nenumărate care aleargă neîncetat prin spațiul universului, să ascultăm muzica sferelor, să admirăm armonia legilor după care aleargă, fără încetare, fără greșală și cu viteze amețitoare, toate corpurile cerești, legile mișcărilor de rotație și revoluție la care se supun docile toate astrele, și să ne minunăm: câtă frumusețe încântătoare, câtă armonie prestabilită, câtă ordine imprescriptibilă, câte legi înțelepte stau la temelie universului?... Și, ce este mai ușor și mai interesant de constatat: oricât ar fi de mici sau de mari, de îndepărtate și de nenumărate,

toate corpurile cerești sunt roabe unor puteri mai înalte, toate sunt supuse legilor. E o constatare unanim admisă în lumea învățaților. Astronomii indeosebi, uimiți de numărul și mărimea corpurilor cerești, de distanțele dintre ele și de vitezele cu care zboară neodihnite prin văzduh, de miile și miliardele de ani lumină care ne-ar trebui ca să călătorim prin spațiu până la ele, de forța mecanică imensă care le conduce și le stăpânește ca pe niște copii sau jucării, au rămas totdeauna umiliți și... extasiați, au mărturisit: „Este!...” Există o forță universală și unificatoare, o rațiune conștientă, atotputernică, prevăzătoare și atotînțeleaptă, deoarece măreția și ordinea, legea și armonia, nu sunt rezultatul întâmplării oarbe, ci opera unei rațiuni conștiente și inteligente, care le-a gândit și le-a creat. Oriunde este măreția există un creator, oriunde este ordine există un orânduitor, oriunde este lege există un legislator și oriunde este armonie există un părinte, un autor.

Dar să părăsim lumea marelui univers pe care o studiază astronomia și pe care și noi o putem admira prin lunete și telescoape, sau chiar și numai prin cărți, și să ne oprim pe pământ, în lumea universului mic, în împărăția lucrurilor, ființelor și lucrărilor microscopice. Pretutindeni întâlnim și aici număr, regulă și mișcare; întâlnim cugetare conducătoare, armonie suverană, reguli geometrice, forme schimbătoare și planuri neschimbătoare, ideale și nemuritoare.

Iată, de pildă, o piatră. Ce poate să ne spună o piatră!?... Multă vreme s'a crezut că mineralele sunt corpurile cele mai nesimțitoare și necuvântătoare. Astăzi este dovedit că și pietrele simțesc și vorbesc celor ce le pot înțelege graiul. Au și pietrele graiul lor, simțirea lor, judecata lor. Dai cu ciocanul într'o piatră, ea geme de durere, și dacă e slabă se sfarmă și moare, iar dacă e tare se mânia și dă scântei, protestează și rezistă loviturilor. Nu moare cu una cu două. — O cremene, un cuarț, la atingerea undelor electrice se trezește, tresare, vibrează; se încarcă și se descarcă de electricitate și prin aceasta își mărește sau micșorează volumul. Experiența aceasta, care arată că și pietrele își au simțirea, sensibilitatea lor, are o foarte însemnată aplicație în orientarea submarinelor și a vapoarelor întreolaltă pe mare, în înlăturarea obstacolelor și în stabilirea legăturilor cu porturile și țărnițele pe vreme de ceață, precum și în stabilizarea undelor electromagnetice la radio, ca să nu se amestece posturile vecine. — Altă dovadă despre existența sensibilității la pietre e busola. Orientările în spațiu prin busolă, prin influența magnetismului, este una dintre marile binefaceri ale pietrelor.

Ceea ce minunează mai mult din studiul mineralelor este regularitatea lor internă. Deși corpuri neînsuflețite, încremenite, totuși sunt pline de puteri și

de planuri după cari se formează, cresc și mor. Țin perfect la individualitatea, independența și puritatea lor; trăesc după legi fixe și inteligente și se supun lor. În construcția casei lor veneticii, străinii, nu pot face ce vreau, ci se așează acolo unde primul ocupant îi forțează să stea. Ca cel mai iscusit chimist, ele își selecționează hrana, și ca în societatea cea mai perfectă, fiecare om, fiecare atom, este așezat la locul ce i se cuvine. În felul acesta întâmplarea este exclusă din lumea mineralelor, dar în schimb se întâlnește la fiecare pas atotputernică și atotstăpânitoare: legea, planul, ordinea și armonia suverană, adică rațiunea.

Întâlnim și excepții. Dela legea dilatării corpurilor la căldură și a comprimării lor la răceală, apa face excepție. Dar excepția aceasta este tocmai dovada existenței unei rațiuni gânditoare și conducătoare. Căci dacă apa ar urma și ea legea dilatării corpurilor la căldură și a comprimării lor la răceală, atunci înghețarea apei ar avea consecințe catastrofale, atât pentru natură, cât și pentru viețuitoarele din apă; ar face cu neputință viețuirea peștilor în apă, căci toată ghiața ar trece la fund, și ar face în schimb cu puțință bulbucări și revărsări de apă și de ghiață, care ar pune în primejdie toate șesurile și locuințele din jurul apelor.

Excepția este dovada rațiunii cugetătoare și prevăzătoare.

Dacă trecem din lumea anorganică în lumea organică, dela minerale la floră și faună, la vegetale, animale și om, minunățiile naturii vor fi și mai multe și mai mari. Iată ierburile, florile, plantele, arborii. Fiecare fir de iarbă și fiecare floare, fiecare creangă și fiecare frunză, fiecare sămânță, ascunde o taină, o frumusețe, un plan și o lege a ei proprie. Să umplem mâna de semințe, dintre care să nu fie două la fel, și să le aruncăm în pământ. Vom constata că fiecare sămânță va încolți, va crește și se va desvolta după firea și legea ei. Nu va răsări din grâu cucuruz, nici din ghindă brad.

Se va întâmpla însă și altă minunăție: din acelaș sol, o sămânță extrage zahăr, alta otravă; una struguri dulci dintr'un pământ slab, alta mătrăgună, alta flori de crin; una o culoare, alta alta, încât rămâi încremenit și te întrebi: care-i atelierul artistic și unde-i laboratorul chimic în care se fac atâtea combinații de culori și atâtea varietate de forme și gusturi, toate după felul și chipul lor. Priviți cu atenție petalele unei flori și vedeți cât sunt de catifelate și gingașe; ce țesături alese, ce desene ingenioase și ce culori armonice și artistice combinate... Dar mai presus de acestea, câte măsuri inteligente de prevenire sunt luate pentru a se face nutriția, a se asigura înmulțirea și a se proteja creșterea lor.

În tot imperiul plantelor întâlnim la fiecare pas urmele unei înțelepciuni care ne uimește prin preve-

derile ei. Iată un paiu de grâu: poartă în pereții lui nisip, e gol în interior și din distanțe în distanțe are noduri. Ce rost au toate? Nisipul e cimentul care întărește pereții paiului; nodurile întăresc rezistența paiului. Dacă paiul ar fi plin și cel mai ușor vânt l-ar trânti la pământ. Apoi cine știe că în munca sa tăcută, firul de grâu, până ce s'au copt boabele spi-celor, și-a adunat prin rădăcini din primăvară până în Iunie, o cantitate de două mii grade căldură, iar vița de vie până la coacerea strugurilor trei mii de grade căldură.

Cată înțelepciune în împărțirea solurilor de plante pe toată fața pământului, în adaptarea plantelor la condițiile mediului în care sunt silite să trăiască. Fiecare ținut are vegetația potrivită cu natura locului.

E cu neputință să arătăm câte măsuri de prevedere, inteligente, întâlnim în lumea florei terestre; cum fiecare floare și fiecare fir de iarbă își poate împlini rostul sub soare și cum prin cele mai bune mijloace se ajung în natură cele mai bune scopuri. Dar minunea minunilor este că fiecare plan și fiecare scop se cuprinde în firul de sămânță, care-și ascunde taina creației și a destinației într-o lume care până astăzi a rămas nedescoperită.

Tot așa găsim legi, planuri și scopuri în câmpul faunei, în împărăția insectelor, paserilor și animalelor.

În regnul animal întâlnim iarăși o variabilitate nenumărată de planuri, mijloace și scopuri. Fiecare animal are altă și altă formă, altă și altă menire, altă și altă adaptabilitate la mediu, alte și alte arme de luptă, de apărare și de asigurare a speciei. Animalele care au mai mulți dușmani sau sunt mai slabe, au o înmulțire sau o putere de fugă mai mare; care nu au lipsă de lumină trăesc fără ochi, ca sobolul; care trăesc în întunec și au lipsă de lumină pentru a-și vedea dușmanii, au ochi fosforescenți, ca unii pești de pe fundul mării; care se hrănesc — în lipsă de altă hrană — cu frunze din tulpini înalte, au gâtul lung de câțiva metri, ca girafa, ș. a. m. d.

Ne-ar trebui apoi timp îndelungat să vorbim despre corpul omenesc; să facem anatomia și fiziologia lui. Nu să-l întindem pe masa de operații și să căutăm în el prin mijloace materiale sufletul imaterial, — cum caută unii fiziologi prin cadavre, ceea ce-i ridicol și absurd, — ci să-l privim în zămislirea lui misterioasă, în nașterea, creșterea, viața și moartea lui. Să pornim dela celulă, dela această minune vie, dela sămânța sau sămburele din care se desvoltă, ca palatul fermecat din poveste, trupul, cu toate organele lui, după planuri preconceptuate și cu scopuri care uimesc orice minte sănătoasă. Crearea unei celule vii echivalează cu crearea unui corp viu, a unui animal sau om. În celulă aceasta există o forță inteligentă, un plan prestabilit, un „organizator“ ingenios și misterios, căruia omenirea îi zice de mii de ani suflet.

Celulele unui corp au fost asemăuate cu cără-

mizile unei case. Asemănarea nu se potrivește decât în parte, deoarece cărămizile se clădesc dinafară, una peste alta, de către zidari. Celula organică poate să fie și ea o cărămidă, dar o cărămidă inteligentă, foarte ciudată; o cărămidă care clădește singură și *dinlăuntru în afară*, după un plan care există în sine; se desvoltă în sine, se împarte, se înmulțește și se construiește tot mai mult, până ce dă gata omul sau animalul. Din celulă inițială se desvoltă toate organele corpului inteligent și intenționat adaptate scopului. Cătă știință complexă și prevedere înțeleaptă în construcția mâinilor, a picioarelor, a creierului, a inimii, a sistemului osos, mușchiular și nervos, a ochilor, a urechilor, ș. a. m. d. Fiecare dintre aceste organe sunt perfect adaptate scopului, pentru care au fost create și construite. Picioarele pentru mers, mâinile pentru muncă, ochii pentru vedere, urechile pentru auzire, inima pentru circulația și înnoirea sângelui, etc. Toate pentru armonia și rostul întregului; toate alcătuind un organism în care se produc lucrări cu forța unui motor de 16 cilindri; toate după cea mai perfectă știință matematică, fizică, chimică, biologică, psihologică, estetică, morală și chiar religioasă.

Dar e vremea să isprăvim cu exemplificările, să sfârșim excursia și să ne întrebăm:

Cine a făcut toate acestea?... Cine a contemplat și a creat toate planurile, legile, formele și scopurile pe care le întâlnim dela astru până la atom, în tot universul, fără să ne ceară sfatul nostru? Cine?...

Întâmplarea, răspund materialisti;... *Natura*,... răspund evoluționiști, cu o ușurință lipsită de orice seriozitate.

Poate „întâmplarea“ să facă ordine în haos, să stabilească legi, să contemple planuri și să fixeze scopuri în lume? Nu!... Când intrăm într-o casă și aflăm în ea ordine, în mod rațional și necesar tragem concluzia că ordinea are un autor și casa un ziditor. Ceea ce caracterizează întâmplarea este tocmai contrarul ordinei: disordinea; tocmai contrarul armoniei: disarmonia; tocmai contrarul legii: hasardul; tocmai contrarul planului și scopului: surpriza, discontinuitatea, nestatornicia, desorientarea, haosul. Lăsați palatul cel mai frumos la voia întâmplării și întâmplarea va face din el un morman de ruine; lăsați viața societății în voia hasardului și veți vedea cum iadul își va inaugura împărăția pe pământ; lăsați totul la voia întâmplării și vom ajunge cu toate în nimicul din care a ieșit. — Unul este norocul întâmplător — în care mai nimeni nu se încrede — și alta este permanența unui scop ideal după care alergăm toată viața. Unul este câștigul întâmplător la cărți sau la loterie și cu totul altceva este legea, ordinea și armonia universală, care se țin din veac și se repetă cu o exactitate matematică. Hasardul poate aduce cuiva, în mod excepțional, norocul îmbogățirii fără efort, dăr să creeze ateliere și mașini, corpuri și

organisme complicate ca cele vegetale și animale, este cu neputință.

„Natura“ încă nu poate lămuri problema legilor, ordinei și finalității universului. În sine, cuvântul „natură“ e imprecis, complex, nelămurit și nu spune nimic. Ce-i natura? Firea, viața, esența lumii, a ființelor și a lucrurilor? Peisagiul înconjurător și încântător? Legea intimă a corpurilor? Complexul lucrurilor, caracteristica făpturilor, valoarea obiectelor? Conglomeratul de elemente chimice, forțe mecanice, rațiuni logice și impulsuri inconștiente? Este moartă sau vie, divină sau umană? E spirit sau materie? Văzută sau nevăzută? Lucrează rațional sau inconștient? E capabilă să creeze viață, moarte, lege, armonie și scop în lume?... Este de toate și nimic. Natura singură nu explică nimic din tainele lumii, ci mai degrabă le ascunde. Ea are grijă ca adevărurile ei cu cât sunt mai urmărite, cu atât să se retragă prin locuri tot mai ascunse și mai greu de cercetat (prof. V. Moga). Nici *materia*, nici „*impulsul spre organizare mecanică*“, n-o poate explica. Materia nu este nici principiul explicativ al ordinei și al finalității din lume, nici al legilor de creare, conservare și adaptare a vieții, pentru că ea nu este nici vie, nici inteligentă, nici atotputernică, nici nemuritoare. În sine materia e oarbă, inertă, pasivă și moartă. Ceea ce numim materie este un număr de 92—93 elemente chimice, care se află în toate corpurile organice și anorganice, în combinații infinite și după planuri raționale și anticipat gândite. — Impulsul spre organizare mecanică a materiei iarăși este o vorbă goală. Dacă din cauze interne sau externe materia se pune în mișcare, prin aceasta nu creează organisme vii și complicate, ci *aglomerări* de pietre, metale și lemne moarte, din care niciodată nu s'au creat prin impulsuri mecanice fabrici și palate, ci s'au distrus cele existente. Niciodată nu s'a făcut sub impulsul spre organizare mecanică a materiei din pietrele și lemnele naturii nici cea mai mică colibă, necum organisme, animale vii și oameni creatori de cultură și civilizație.

Prin urmare, nici întâmplarea, cum spun materialistii, nici natura cum spun evoluționiștii, nici materia cum afirmă și unii și alții, nu au creat legile, planurile, formele și scopurile pe care le întâlnim în lume dela astru până la atom, ci Spiritul suprem și suveran, căruia îi zicem *Dumnezeu*.

Constatarea că în lume există planuri și scopuri raționale, că există cauze eficiente, suficiente și finale, și că teleologia — adică studiul planurilor și a scopurilor din univers — este științific și suficient exemplificată și dovedită, constituie pentru noi una dintre probele existenței lui Dumnezeu, cel mai vechiu și mai popular argument care ne arată logic că Dumnezeu există, *argumentul teleologic*. Acest argument e plin de învățături, ușor de înțeles și totuși greu în toate concluziile lui.

Mai mult, teleologia ne mai dovedește că *Dumnezeu este o ființă cugetătoare*, cu existență *personală*, deoarece gândirea logică, cugetarea prevăzătoare, stabilirea planurilor, decretarea legilor și fixarea scopurilor, sunt caracteristica unei ființe raționale con-

știente. Este clar de tot că unde este legea există în mod imperios un legiuitor; unde este un plan, există în mod logic un arhitect; unde este rânduială există în mod necesar un orânduitor, un autor, un Creator.

Impotriva acestei concluzii, s'au formulat și următoarele *obiecțiuni*: în lume există nu numai ordine ci și disordine; nu numai armonie ci și disarmonie, adică așa numitele *diteleologii*, ființe și lucruri nefolositoare, sau chiar primejdioase, fără rost, fără scop, sau îndreptate spre scopuri rele, ca de ex. trăsnetele, furtunile, revărsările de ape, plantele otrăvitoare, animale sfâșietoare, monștri, cruzimea, sălbăticia, etc. Inșă obiecțiunile acestea întăresc în noi și mai mult credința în existența lui Dumnezeu și convingerea în ordinea și finalitatea lumii. Unde este disordine, disarmonie și disteleologie, acolo a intervenit *călcarea legii*, ordinei și armoniei divine. Dacă există disordine ea strigă, cere și învederează ordinea: dacă există disarmonie, ea ne îngrozește și ne pune întrebarea: ce ar fi de lumea aceasta dacă n'ar exista armonia. Dacă există lucruri nefolositoare și plante veninoase, apoi numai neștiința noastră le socotește ca atare. Toate în lume au un rost. Din plantele veninoase se scot otrăvuri și medicamente; trăsnetele ajută la purificarea aerului; revărsările de ape fertilizează pământul și toate nenorocirile oamenilor, aduc oamenilor, aminte de Dumnezeu și de moarte. În ce privește sălbăticia ea este o urmare a răului, o creație, un produs al libertății omului. Este lucru știut că în fața sfinților sălbăticia dispăre. Animalele sunt sălbatice, se răsvrătesc împotriva omului pentru că văd în el un dușman care le prinde, un vânător care le omoară, nu stăpânul care le iubește și ocrotește. Când constată că află în el un prieten și mai ales un sfânt; se îmblânzesc ca lei în fața lui Daniil, și își pierd puterea, ca vipera, otrava, când a mușcat pe Ap. Pavel. Apoi chiar dacă se pare că în lume ar fi imperfecțiuni, ele tocmai sunt menite să ne arate că lumea aceasta nu e totul și că avem o destinație mult mai înaltă decât să ne pierdem prin pulberea sau prin mlaștinile pământului.

Din toate premisele de până aci câteva concluzii religioase și învățăminte morale se impun și anume:

1. Din contemplarea cerului înstelat și din cercetarea naturii minerale, vegetale și animale ajungem să constatăm că lumea nu este rezultatul întâmplării sau jocul hazardului, ci este opera unei ființe raționale cu existență personală. „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și lucrarea mâinilor lui o vestește țaria“ (Ps. 18, 1).

2. Din legile raționale, din planurile prestabilite, din ordinea imprescriptibilă și din armonia ingenioasă care stăpânește în lume ajungem să constatăm existența cauzelor eficiente, suficiente și finale, care

iarăși demonstrează logic existența personală a ființei lui Dumnezeu. Unde a intervenit disordinea, disarmonia și distelegia, acolo a intervenit călcarea legii, ordinii și armoniei divine.

3. Materia, în planurile lui Dumnezeu, este pretutindeni în univers sclavă, iar spiritul, deși neobservat, e pretutindeni suveran.

4. Existând legi și ordine, planuri și scopuri în lume, *viața are un sens și un scop*, un sens religios moral și un scop nemuritor divin, și nu este înțelepciune mai mare, decât a ne pune viața personală de acord cu destinul, cu scopul ei suprem, care este fericirea eternă în comunitate de iubire sfântă cu Dumnezeu.

5. În fine, meditația planurilor și scopurilor din univers, contemplarea naturii, adică studiul teleologiei — nouă foarte drag — ne desvăluie mai limpede și mai ușor pe Dumnezeu, — credință nouă foarte scumpă. — Cartea naturii, deși foaia ei primă și ultima lipsesc, ne vorbește pe fiecare pagină despre bunătatea ființei, despre înțelepciunea planurilor, despre măreția puterii lui Dumnezeu, făcându-ne să exclamăm la fiecare pas: „*Mari și minunate sunt lucrurile tale, Doamne, toate întru înțelepciune le-ai făcut*“ (Ps. 103, 24).

Informațiuni

— ARDEALUL DE NORD SUB ADMINISTRAȚIE ROMÂNEASCĂ. În urma unui schimb de telegrame între guvernul român și cel al U. R. S. S.-ului, mareșalul Stalin a informat pe Dl. Prim-ministru Dr. Petre Groza că administrația românească se poate stabili în Ardealul vremelnic cedat. Prin acest act, de o importanță națională considerabilă, s'a înlăturat în chip definitiv nedreptatea unui dictat impus cu de-a sila poporului român acum cinci ani și s'a recunoscut din nou dreptul nostru asupra acestui pământ care a fost întotdeauna românesc. Bucuria produsă de anunțarea lui s'a transformat într'o adevărată sărbătoare națională. În toată țara clopotele bisericilor au sunat prelung timp de trei zile, iar rugăciunile de mulțumire s'au înălțat cu o ardoare deosebită în decursul lor, către Stăpânul milostivirii cerești. S'au făcut manifestații de simpatie față de marii noștri Aliați și s'au exprimat sentimentele de grațitudine și de sinceră recunoștință față de jertfa soldaților din armata roșie, cari împreună cu dorobanțul român, au sfărâmat cătușele nedrepte ale unei vremelnice subjugări.

La Cluj au avut loc în ziua de 13 Martie a. c. în prezența M. S. Regelui, a Dlui A. Vășinski vice-comisar pentru afacerile externe a U. R. S. S. și a membrilor guvernului, festivități deosebite, în decursul cărora s'a evidențiat im-

portanța acestui act istoric din viața poporului nostru.

La Arad, P. S. nostru Episcop Andrei înconjurat de un sobor de preoți, a slujit un Te-Deum de mulțumire, în prezența tuturor autorităților militare și civile și a unui număr însemnat de credincioși. A vorbit despre însemnătatea zilei, Părintele Viorel Mihiu. În după amiaza aceleași zile elevii școalelor secundare, muncitorii și intelectuali au manifestat călduros pentru armatele desrobitoare și conducătorii lor, și s'a exprimat credința fermă că Ardealul este și va fi de-apururi românesc.

— INSTALAREA MEMBRILOR NOULUI GUVERN de sub președinția Dlui Dr Petre Groza a avut loc în decursul săptămânii trecute. La Culte, instalarea noului titular, P. C. Părinte Constantin Burducea, s'a făcut în prezența I. P. S. Patriarh Nicodem, a Dlui Prim-ministru, a Dlui P. Constantinescu-Iași, Ministrul Propagandei, a Dlui M. Ralea, ministrul Artelor, a Dlui Vlădescu-Răcoasa, ministrul minorităților, precum și a altor demnitari și reprezentanți ai vieții noastre publice. Din acest prilej au vorbit Dl Prim-ministru, I. P. S. Patriarh, Dl P. Constantinescu-Iași și alții.

Adresându-se Dlui Prim-ministru I. P. S. Patriarh Nicodem a spus: „*Am văzut că ați luat pe un colaborator al meu să fie și colaboratorul D-Voastră, în calitate de Ministru al Cultelor. Eu am tălcuit gestul D-Voastră astfel: Ministrul Cultelor fiind organul de legătură între Stat și Biserică, ați dorit să fie ales un om care să cunoască nu numai legile Statului, ci și pravilele și canoanele Bisericii. Au fost la culte până în prezent oameni cari au cunoscut numai legile Statului. Și din cauza asta au intrat cu oiștea Statului în gardul Bisericii, și au stricat și oiștea și gardul. De aceea alegerea pe care ați făcut-o astăzi este mai mult decât potrivită. Eu vă doresc ca Guvernul Dvs. să fie spornic la lucru și să încoroneze munca prin realizări rodnice*“.

Răspunzând tuturor, noul titular a declarat printre altele: „*S'a spus de inamicii poporului că Frontul Național Democrat e fără Dumnezeu. Cum ar putea fi fără Dumnezeu acest Front, emanat din însăși sufletul poporului român cunoscut pentru religiozitatea lui? Cum ar putea fi anticreștine sau împotriva religiei tocmai partidele sincer democratice care-l alcătuiesc, când Frontul luptă pentru înfrățirea tuturor oamenilor, pentru aplicarea Evangheliei în viața neamului și pentru combaterea urei, nedreptății și obscurantismului ilegalității sociale.*

Tuturor le făgăduiesc că voi lucra fără partinire, fără răutate și fără slăbiciune, pentru îndeplinirea misiunii ce mi s'a încredințat“.

= ȘCOALA NORMALĂ DE INVĂȚĂTORI din Arad, aduce la cunoștința celor interesați că în ziua de Joi, 22 Martie, 1945, încep cursurile clasei IV. Elevii se vor prezenta în localul din Str. Eminescu, Nr. 34, unde funcționează internatul.

= O FAPTĂ VREDNICĂ. Într'un sat pierdut în munți a cărui locuitori n'au gustat o zi de bine și belșug, frunțile lor au fost descrețite printr'un gest al unui fiu al acestei comune. Satul copilăriei, locul celor mai duioase amintiri ne leagă sufleteste de el, oricât ne-ar fi de bine, oricât ar fi de frumos în altă parte, nostalgia meleagurilor natale ne ține strâns în mreaja lor. Satul cu căsuțele lui răspândite pe 5 crânguri, Biserița din sat, mormântul părinților și străbunilor, neamurile din sat, prietenii nevinovați ai copilăriei, te face să vii în satul tău natal, în satul copilăriei.

Donatorul nostru este plecat de aici chemat de obligații în altă parte cu mult mai binecuvântată de Dumnezeu. Plecat de aici intelectualul modest a strâns prin muncă cinstită frumoasa sumă de 300.000 lei pe care a donat-o pentru a se picta biserica din satul D-Sale natal Rîșculița. Cine e donatorul, nu pot spune, este dorința donatorului, căci mi-a spus că nu vrea să știe oamenii, căci e destul dacă știe Dumnezeu.

Iată o faptă, iată un dar al unui om care vrea să rămâie anonim, iată un gest care poate servi de exemplu multor bogați ai zilelor noastre.

„Fericit bogatul care s'a aflat fără de prihană” zice Sirah.

Dar donatorul nostru nu este bogat materialicește și din câte știm se pare că nu are nici o proprietate imobilă. Aceștia i-au fost toți banii și tot cea avut a donat bisericii din satul natal.

Mare este jertfa făcută, căci este izvorâtă din agoniseală cinstită. Suflet mare și lucrător cinstit este acela care din munca lui cinstită, face clipe de bucurie în Domnul, făcând și pe alții să se bucure.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos zice: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri”.

Domnul Dumnezeu să răsplătească din darurile lui multe și bogate pe cinstitul donator.

Za.

Școala de Duminecă

12. Program pentru Duminecă 25 Martie 1945.

1. *Rugăciune*: Doamne Stăpânul vieții mele...
2. *Cântare comună*: Ales-a Domnul Sionul...

3-4. *Cetirea Evangheliei*: (Ioan 1, 43-51; Luca 1, 24-38) și *Apostolului zilei* (Evrei 11, 24-26 și 32-40) cu tâlcuire.

5. *Cântare comună*: Fericirile: 1, 2, 3, 4, 5, 6 (cei curați cu inima).

6. *Cetire din V. T.*: David biruește pe Amalec (I. Regi c. 30).

7. *Povețe moral.*: Iov răspunde lui Elifaz. (Cartea lui Iov c. 6).

8. *Intercalări*: (Poezii rel. etc.).

9. *Cântare comună*: Apărătoarei Doamne... (70. Cânt. rel. pg. 10.)

10. *Rugăciuni*: Doamne, îndurate și milostive... (Lit. înainte sfinț. pg. 170).

A.

Nr. 695-1945.

Comunicate

Comunicăm în copie ordinul Marelui Stat Major referitor la desconcentrarea absolvenților de teologie în scopul hirotonirii:

„Marele Stat Major. Comand. Gl. al Teritoriului, Secția I-a Bir. I. No. 606.053-15 Febr. 1945, către Sf. Episcopie a Aradului. Cu onoare se face cunoscut că Marele Stat Major a dispus următoarele:

— Ordinul circular No. 164.450 din 2 Iulie 1943, referitor la încadrarea tinerilor teologi — după terminarea serviciului militar — la formațiuni sanitare sau să li se dea întrebuintări în afară de serviciul combatant, în vederea hirotonirii, se anulează.

Pe viitor seminariștii și studenții în teologie, după ce au satisfăcut serviciul militar *complet* și doresc a se hirotoni, li se va acorda — la cerere — un concediu de maximum 30 zile, în care timp trebuie să se căsătorească și să se hirotonească.

Aprobarea concediului se va acorda de Comandamentul General al Teritoriului, atât pentru trupă cât și pentru ofițeri, numai pe baza *intervenției făcute de autoritățile bisericești*, care va hirotoni pe tineri și în eparhia căreia va căpăta biserica.

În cazul că tânărul nu se va hirotoni în timpul concediului acordat de Comandamentul General al Teritoriului, *el nu se va mai putea hirotoni decât după trecerea armatei pe pictor de pace.*

Rugăm dați ordine de urmare. D. O. Șeful de Stat Major, General ss. I. D. Măhăescu. Șeful Secției I a, Colonel, ss. I. Pretorian”.

Consiliul Eparhial.

Nr. 756-1945.

Ministerul Cultelor, cu adresa sa Nr. 112-1945 comunică, că potrivit acordului intervenit între Comisiunea aliată de Control, Secția economică și Comisiunea Română pentru aplicarea armistițiului, toate cererile ce se fac de diferite unități sovietice din țară, pentru materiale, vor fi satisfăcute numai dacă sunt făcute prin Comisia aliată de control. Consiliul Eparhial.